

Stanisław **Barańczak**

Poznaniacy i poznaniarki, poznaj ich!

materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

A2/B1

Seria „Poznaniacy i poznaniarki, poznaj ich!” powstała
w ramach projektu „Witaj w Poznaniu”

Tytuł: Poznaniacy i poznaniarki, poznaj ich! – materiały edukacyjne
do nauki języka polskiego jako drugiego

Copyright: Poznańskie Centrum Dziedzictwa

Teksty i koncepcja merytoryczna: Julia Karczewska

Projekt graficzny i ilustracje: Lucyna Kaczmarkiewicz

Produkcja: Anna Mieszala

ISBN 978-83-62415-60-1 (całość)

ISBN 978-83-62415-64-9 (cz.2)

Wydawca: Poznańskie Centrum Dziedzictwa, ul. Gdańska 2, 61-123 Poznań
www.pcd.poznan.pl

Realizator:

Partner:

Patroni:

POZnań*

data urodzenia:
13 listopada 1946 r.

data śmierci:
26 grudnia 2014 r.

Stanisław BARAŃCZAK

ZADANIE 1

Przeczytaj tekst.

- 1 Stanisław Barańczak urodził się w Poznaniu. Był absolwentem I Liceum Ogólnokształcącego im. Karola Marcinkowskiego. Poznaniacy i poznanianki nazywają tę szkołę *Marcinkiem*. Studiował filologię polską na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza. Następnie rozpoczął na uczelni pracę naukową.
- 2 Ludzie, którzy znali Barańczaka, nazywali go tytanem pracy. Był wybitnym historykiem i teoretykiem literatury. Tłumaczył dzieła Szekspira, wiersze włoskich, niemieckich, rosyjskich, a przede wszystkim amerykańskich i angielskich poetów. Zajmował się również tłumaczeniem tekstów Boba Dylana i Beatlesów. Był także poetą. Jego twórczość zalicza się do tzw. Nowej Fali. To określenie grupy poetów, którzy debiutowali w połowie lat 60-tych XX wieku.
- 3 Język polski fascynował poetę. Gdy jechał samochodem lub leciał samolotem, układał alfabety. Są to zdania, które zawierają wszystkie litery polskiego alfabetu. Wymyślił ich kilkanaście!
- 4 Stanisław Barańczak był jednym z symboli poznańskiej opozycji demokratycznej. Aktywnie działał w wielkopolskiej Solidarności. Był współzałożycielem Komitetu Obrony Robotników (KOR). Policja polityczna stale go obserwowała. Od 1977 r. miał zakaz publikacji. Został zwolniony z pracy, część znajomych się od niego odwróciła. Wtedy otrzymał propozycję pracy na Uniwersytecie Harvarda. Nie mógł jednak wyjechać, bo nie dostał paszportu.
- 5 W 1980 r. powrócił do pracy na uniwersytecie w Poznaniu. Rok później wyemigrował do Stanów Zjednoczonych. Przyjął stanowisko profesora literatury polskiej na Uniwersytecie Harvarda. Studenci go podziwiali. Zdarzało się, że przenosili się z innych kierunków na polonistykę. Dom Barańczaków przypominał w tamtym czasie nieoficjalną ambasadę Polski, którą chętnie odwiedzali goście z kraju. Stanisław Barańczak został pochowany na cmentarzu w Bostonie, na którym znajdują się groby wybitnych naukowców z Uniwersytetu Harvarda.

- 6** Gdy mieszkał w Stanach Zjednoczonych, promował polską kulturę. Uważał to za swój obowiązek. Mówił o sobie, że jest ambasadorem polskiej literatury. Zajmował się tłumaczeniem polskiej poezji na język angielski. Uważał, że jest ona niedoceniana. Dzięki m.in. jego pracy, czytelnicy na całym świecie mogli poznać utwory Wisławy Szymborskiej. To zdecydowało o przyznaniu jej Literackiej Nagrody Nobla.
- 7** Od 2015 r. w Poznaniu przyznawane jest stypendium im. Stanisława Barańczaka. Mogą je otrzymać młodzi twórcy, którzy nie ukończyli 35. roku życia.
- 8** Siostrą poety jest Małgorzata Musierowicz, autorka cyklu popularnych powieści dla młodzieży. Akcja utworów rozgrywa się na poznańskich Jeżycach, dlatego ten cykl jest nazywany „Jeżycjadą”.

ZADANIE 2

 Posłuchaj nagrania i uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

~~mury~~ poezję papierowy muralu wiersza literatury wiersz wszystkim
ścianie mural życia korku murali śmierci

W kilku miejscach w Poznaniu **mury** służą prezentowaniu dobrej polskiej _____.

Poznaniacy, gdy stoją w _____ lub idą na spacer mogą napotkać _____.

To jest świetna okazja, by trochę zwolnić tempo, pomyśleć o sensie _____.

Rok po _____ Stanisława Barańczaka, na ścianie starej papierni przy ul. Szyperskiej, powstał ciekawy _____. Prezentuje wiersz poety, który zaczyna się słowami „Jeżeli porcelana, to wyłącznie taka (...)”.

To jeden z kilku _____, które stworzono w ramach miejskiego programu Centrum Warte Poznania. Na Wildzie można poczytać _____ Zbigniewa Herberta, na Łazarzu utwór Krystyny Miłobędzkiej, a na ul. Wodnej wiersz Wisławy Szymborskiej.

70. rocznica urodzin Stanisława Barańczaka i 40. rocznica powstania Komitetu Obrony Robotników zostały upamiętnione na _____ Collegium Novum. Mural przedstawia poetę, który wypuszcza z ręki _____ samolot z fragmentem swojego _____. Podczas odsłonięcia _____ prof. Bogumiła Kaniewska powiedziała: Ma nam _____ przypominać, że mamy możliwość kształtowania rzeczywistości, a wolna Polska sama się nie stworzyła. Jest efektem wspólnoty, odwagi i determinacji.

 ZADANIE 3

Uporządkuj chronologicznie etapy życia Stanisława Barańczaka. Informacji szukaj w tekście z Zadania 1. Uwaga: jedna informacja jest nieprawdziwa.

- Zwolnienie z pracy – _____
- Studia na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – _____
- Praca na Uniwersytecie Harvarda – _____
- Wyjazd do Stanów Zjednoczonych – _____
- Problemy z otrzymaniem paszportu – _____
- Otrzymanie Literackiej Nagrody Nobla – _____
- Działalność w opozycji demokratycznej – _____
- Nauka w „Marcinku” – **1**
- Praca na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – _____
- Zakaz publikacji – _____

 ZADANIE 4

Monolog Hamleta to najśłynniejszy tekst w historii literatury. Przeczytaj go na głos w tłumaczeniu Stanisława Barańczaka.

„Hamlet” W. Szekspir, tł. S. Barańczak

Być albo nie być – oto jest pytanie.
Kto postępuje godniej: ten, kto biernie
Stoi pod gradem zjadłych strzał losu,
Czy ten, kto stawia opór morzu nieszczęść
I w walce kładzie im kres? Umrzeć – usnąć –
I nic poza tym – i przyjąć, że sen
Uśmierza boleść serca i tysiące
Tych wstrząsów, które dostają się ciału
W spadku natury. O tak, taki koniec
Byłby czymś upragnionym. Umrzeć – usnąć –
Spać – i śnić może? Ha, tu się pojawia
Przeszkoda: jakie mogą nas nawiedzić
Sny w drzemce śmierci, gdy ścichnie za nami
Doczesny zamęt? Niepewni, wolimy
Wstrzymać się chwilę. I z tych chwil urasta
Dłgie, potulnie przecierpiane życie.
Bo gdyby nie ten wzgląd, któż by chciał znosić

To, czym nas chłoscze i znieważa czas:
Gwałty ciemieżców, nadętość pyszałków,
Męki wzgardzonych uczuć, opieszałość
Prawa, bezczelność władzy i kopniaki,
Którymi byle zero upokarza
Cierpliwą wartość? Któż by się z tym godził,
Gdyby był w stanie przekreślić rachunki
Nagim sztyletem? Któż by dźwigał brzemie
Życia, stękając i spływając potem,
Gdyby nam woli nie zbijała z tropu
Obawa przed tym, co będzie po śmierci,
Przed nieobecną w atlasach krainą,
Skąd żaden jeszcze odkrywca nie wrócił,
I gdyby lęk ten nie kazał nam raczej
Znosić zło znane, niż rzucać się w nowe?
Tak to świadomość czyni nas tchórzami
I naturalne rumieńce porwy
Namysł rozcieńcza w chorobliwą bladość,
A naszym ważkim i szczytnym zamiarom
Refleksja płacze szyki, zanim któryś
Zdaży przerodzić się w czyn.

(akt III, scena I)

ZADANIE 5

Oto najbardziej znane cytaty z „Hamleta” Williama Szekspira w tłumaczeniu Stanisława Barańczaka. Jak one brzmią w twoim języku? Zapisz je.

Widzę, tak – oczyma duszy. (akt I, scena II)

Coś w samej rzeczy gnije w państwie duńskim. (akt I, scena IV)

Więcej jest rzeczy na niebie i ziemi,
niż się wydaje naszym filozofom. (akt I, scena V)

Taki już jest ten świat – że uczciwy człowiek trafia się raz na dziesięć tysięcy. (akt II, scena II)

Poloniusz: Co czytasz książkę?

Hamlet: Słowa, słowa, słowa. (akt II, scena II)

W tym szaleństwie jest metoda. (akt II, scena II)

Dania jest więzieniem. (akt II, scena II)

Być albo nie być, oto jest pytanie. (akt III, scena I)

Bo jest czas snu i czas czuwania –
na tym ten świat polega. (akt III, scena 2)

Reszta jest milczeniem. (akt V, scena 2)

ZADANIE 6

W Poznaniu znajdują się ulice nazwane na cześć polskich poetów i poetek. Znajdź je na mapie, zapisz ich nazwy.

dzielnica: Jeżyce; jest równoległa do ul. Bolesława Prusa – **ul. Adama Asnyka**

dzielnica: Jeżyce; przechodzi w ul. Nad Bogdanką – _____

dzielnica: Jeżyce; jest prostopadła do ul. Jana Matejki – _____

dzielnica: Jeżyce; łączy ul. Zwierzyniecką z ul. Juliusza Słowackiego – _____

dzielnica: Jeżyce; znajduje się między ul. Mikołaja Reja a ul. Adama Mickiewicza – _____

dzielnica: Jeżyce; jest prostopadła do ul. Piotra Wawrzyniaka – _____

dzielnica: Grunwald; przechodzi w ul. Stanisława Lema – _____

dzielnica: Łazarz; jest równoległa do ul. Wojskowej – _____

ZADANIE 7

Jak nazywa się największy/największa poeta/poetka z twojego kraju?
Kiedy żył/żyła? Czy znasz jego/jej dzieła?

ZADANIE 8

Czy wiesz, że kilku polskich pisarzy i polskich pisarek otrzymało Literacką Nagrodę Nobla? Uporządkuj te wydarzenia chronologicznie.

Literacka Nagroda Nobla dla...		w roku...	
1.	Wisławy Szymborskiej		1905
2.	Olgi Tokarczuk	1.	1996
3.	Henryka Sienkiewicza		1980
4.	Władysława Reymonta		1924
5.	Czesława Miłosza		2019 (za rok 2018)

ZADANIE 9

Połącz wyraz z opisem.

1.	komiks		znajdziesz w niej przepisy kulinarne
2.	pamiętnik		utwór o życiu jakiegoś człowieka
3.	reportaż		toczy się w niej walka dobra ze złem
4.	biografia	1.	najważniejsze są w nim obrazki
5.	powieść historyczna		potrzebny w szkole, na studiach
6.	opowiadanie		ważne elementy: morderstwo, detektyw, śledztwo
7.	powieść kryminalna		utwór o wydarzeniach, które działy się w przeszłości
8.	książka kucharska		relacja z wydarzenia np. podróży
9.	baśń		jest krótsze niż powieść
10.	podręcznik		zapisane wspomnienia

ZADANIE 10

Uzupełnij tekst odpowiednią formą czasownika.

Czytanie daje wiele korzyści:

- **rozwija** (rozwijać) wyobraźnię
- _____ (wzbogacać) słownictwo
- _____ (uczyć) ortografii
- _____ (pomagać) się skoncentrować
- _____ (być) dobrym sposobem na relaks
- _____ (redukować) stres
- _____ (poprawiać) pamięć
- _____ (stymulować) mózg
- _____ (rozwijać) empatię
- _____ (poszerzać) wiedzę

ZADANIE 11

Uzupełnij zdania określeniami z ramki. Uważaj na gramatykę.

~~tytuł~~ ilustracja okładka spis treści rozdział strona wydawnictwo przypis
dedykacja epilog tłumacz recenzja

Tytuł najłynniejszej powieści Henryka Sienkiewicza to „Quo vadis”.

W książkach dla dzieci są kolorowe _____.

Tekst książki może się dzielić na krótkie części, czyli _____.

„Mojej kochanej rodzinie” to przykład _____.

Ostatnia część powieści to _____.

Osoba, która zajmuje się tłumaczeniem książki na inny język to _____.
_____ to subiektywna opinia o utworze.

Informację o tym, co znajduje się w książce, znajdziesz w _____.

Gdy w tekście znajduje się trudny wyraz, może być wyjaśniony
na dole strony w _____.

Jeśli książka jest długa, to ma dużo _____.

Firma, która zajmuje się wydawaniem książek to _____.

Zanim otworzysz książkę, widzisz jej _____.

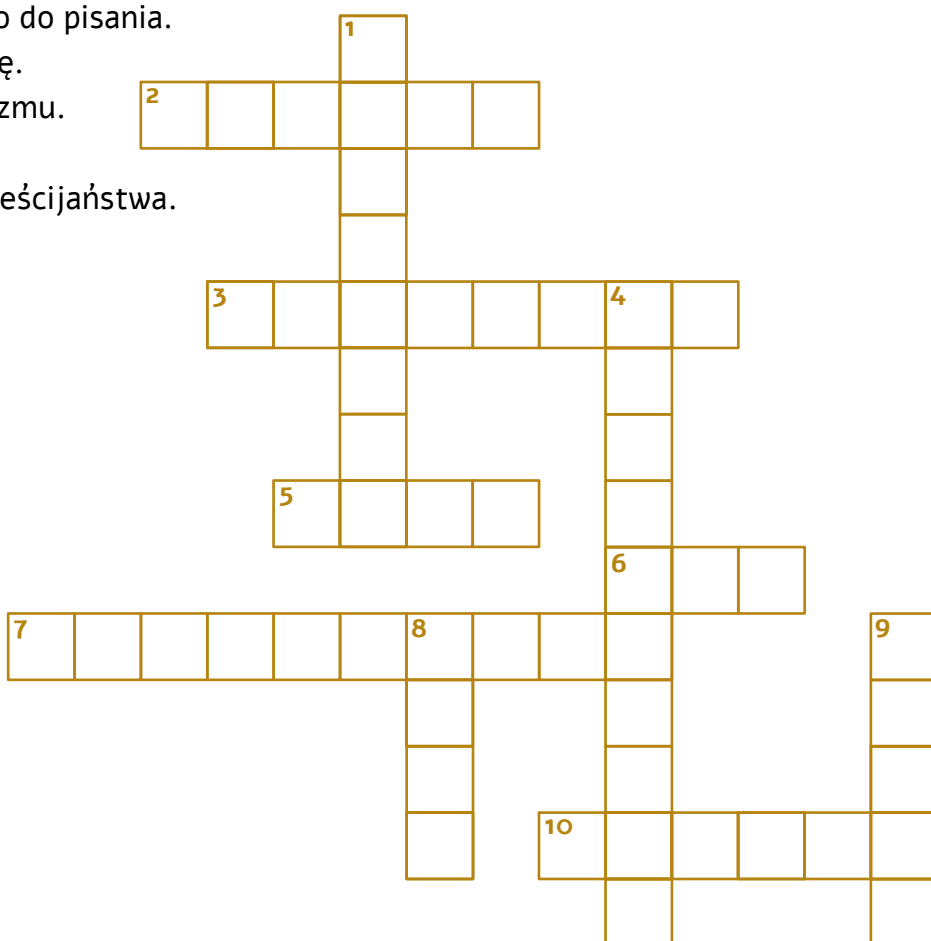

ZADANIE 12

Rozwiąż krzyżówkę.

1. Poprawia błędy autora.
2. Powieść, za którą Władysław Reymont otrzymał Literacką Nagrodę Nobla.
3. Służy do zaznaczania w książce miejsca, w którym skończyliśmy czytać.
4. Sklep, w którym możemy kupić książki.
5. Wynalazek Gutenberga.
6. Ptak, którego pióro służyło do pisania.
7. Tam wypożyczymy książkę.
8. Najważniejszy tekst judaizmu.
9. Święta księga islamu.
10. Najważniejsza księga chrześcijaństwa.

ZADANIE 13

Czy lubisz czytać? Jakie książki czytasz najchętniej? Dlaczego?

ZADANIE 14

W języku polskim znaczenie czasownika zależy od przedrostka.
Uzupełnij zdania odpowiednim czasownikiem.

za- na- wy- s- w-
do- od- pisać
prze- na- pod-

Mój brat długo nie **odpisuje** na wiadomość.
Adam _____ mój numer telefonu.
Dlaczego nie _____ notatki z tablicy?
Na lekcji _____ ważne informacje z podręcznika.
On _____ tę piosenkę rok temu.
Wszyscy uczniowie _____ się na liście.
Policjant _____ imię i nazwisko kierowcy.
_____ zły adres mailowy.
Ta pisarka dawno nie _____ nowej książki.
Tekst jest za krótki, dlatego ona jeszcze coś _____.

prze- wy- po- do- czytać
od- w-

Studenci jeszcze nie _____ tej książki.
Poeta _____ na głos swój wiersz.
Dyrektor _____ nazwiska uczniów, którzy wygrali w konkursie.
Informatyczka _____ program antywirusowy.
Na wakacjach trochę _____, czasem obejrzę film.
Piszesz bardzo nieczytelnie, nie mogę się _____.

ZADANIE 15

Stanisław Barańczak wyemigrował do Stanów Zjednoczonych. Uzupełnij informacje o tym kraju. Uważaj na gramatykę.

Stany Zjednoczone to kraj, który leży w Ameryce Północnej. Jego stolicą jest_____. Składa się z pięćdziesięciu_____, dlatego na jego fladze znajduje się pięćdziesiąt_____. To_____ co do wielkości kraj na świecie. Graniczy z_____ i_____. Oficjalnym językiem tego kraju jest język_____. Święto Niepodległości obchodzone jest_____. Innym ważnym dniem jest Święto Dziękczynienia obchodzone w czwarty czwartek_____. W tym dniu tradycyjnie na kolację podaje się pieczonego_____. Waluta tego kraju to_____. Jego mieszkańców nazywa się_____, a mieszkanki_____.

ZADANIE 16

Przeczytaj fragment mowy noblowskiej Olgi Tokarczuk.

Przyjrzyjmy się pewnemu momentowi w historii świata.

Jest to dzień, kiedy od nabrzeża portu Palos w Hiszpanii, 3 sierpnia 1492 roku, odbija nieduża karawela o nazwie „Santa Maria”. Dowodzi nią Krzysztof Kolumb. Świeci słońce, po nabrzeżu kręcą się jeszcze marynarze, a robotnicy portowi ładują na statek ostatnie skrzynie z prowiantem. Jest gorąco, ale wiejący z zachodu lekki wietrzyk, ratuje żegnające rodziny przed zasłabnięciem. Mewy przechadzają się uroczyście po rampie, uważnie śledząc poczynania człowieka.

Ten moment, który teraz widzimy poprzez czas, doprowadził do śmierci 56 milionów z blisko 60 milionów rdzennych Amerykanów. Ich populacja stanowiła wtedy około 10 procent całej ludności ziemi. Europejczycy nieświadomie przywieźli ze sobą śmiertelne prezenty – choroby i bakterie, na które rodowici mieszkańcy Ameryki nie byli odporni. Do tego doszło bezpardonowe niewolenie i zabijanie. Zagłada trwała lata i zmieniła kraj.

Wykorzystaj swoją wiedzę historyczną i odpowiedz na pytania.

Jakie były konsekwencje odkrycia Ameryki dla Europejczyków?

Jakie były konsekwencje odkrycia Ameryki dla rdzennych Amerykanów?

ZADANIE 17

W zdaniu *Jego twórczość zalicza się do tw. Nowej Fali* znajduje się skrót tw. Poznaj popularne polskie skróty i ich znaczenie.

tw. = tak zwane
tzn. = to znaczy
itp. = i tym podobne
itd. = i tak dalej
np. = na przykład
pt. = pod tytułem
m.in. = między innymi

(Uwaga: jeśli po skrócie wymieniasz co najmniej 3 elementy, musisz postawić dwukropek m.in.:)

Uzupełnij zdania odpowiednimi skrótami.

W swojej podróży po Europie odwiedzimy wiele krajów_____ Francję, Belgię, Austrię.

W Poznaniu jeździ szybki tramwaj_____ Pestka.

W sklepie papierniczym kupisz zeszyty, kalendarze, długopisy_____.

W centrum Poznania stoi ciekawy okrągły budynek_____ Okrągłak.

Piłka nożna to gra zespołowa_____, że nie można w nią grać samemu.

Mój brat lubi wszystkie sporty zespołowe – koszykówkę, siatkówkę_____.

O Poznańskim Czerwcu opowiada film Filipa Bajona_____ „Poznań 56”.

W tym sklepie kupisz tylko lokalne warzywa – ziemniaki, fasolę_____.

Spotkałam wczoraj koleżanki i kolegów ze szkoły_____ Anię i Tomka.

Często oglądam skandynawskie filmy_____ serie kryminalne.

Polski film_____ „Ida” zdobył w 2015 r. Oscara.

Bibliografia [dostęp online: 8.07.2021]:

Culture.pl, <https://bit.ly/3ytzfJx>

Kwiatkowska A., *Stanisław Barańczak powrócił na UAM*, „Gazeta Wyborcza” 18.11.2016, <https://bit.ly/3xvOX5r>

Nyczek T., „Sytuacja poezji na tutejszym rynku jest rozpaczliwa”. *Jak Barańczak wydreptał Nobla dla Szymborskiej*, „Gazeta Wyborcza” 30.05.2020, <https://bit.ly/3lE4opU>

Pawłowski R., *Spotkać Barańczaka to było jak spotkać żywego Mickiewicza*, „Gazeta Wyborcza” 26.12.2014, <https://bit.ly/3yvY6fs>

Przemowa noblowska Olgi Tokarczuk, <https://bit.ly/3itEZNE> [dostęp 13.07.21]

Sobolewski T., *Stanisław Barańczak (13 listopada 1946 – 26 grudnia 2014)*, „Gazeta Wyborcza” 31.10.2015, <https://bit.ly/3ipioSi>

Sobolewski T., *Stanisław Barańczak: najbardziej uroczy geniusz*, „Gazeta Wyborcza” 30.04.2015, <https://bit.ly/3io3ULH>

Szostak V., *Prof. Piotr Śliwiński: Nobel dla Boba Dylana? Bardzo mi się podoba!*, „Gazeta Wyborcza” 21.10.2016, <https://bit.ly/3rVVzJj>

Szczęsna J., *Barańczak okolicznościowy*, „Gazeta Wyborcza” 19.10.2018, <https://bit.ly/3rW2dPw>

Szczęsna J., *Stanisław Barańczak, poeta oburęczny. Poczucie sensu, miłość i śmieszność były dla niego równie ważne*, „Gazeta Wyborcza” 26.12.2017, <https://bit.ly/3xrnQbF>

Zagajewski A., *Stanisław Barańczak: Ambasador wolnej Polski*, „Gazeta Wyborcza” 26.12.2014, <https://bit.ly/3fCuF3U>

Shakespeare W., *Hamlet*, Poznań 1990

